

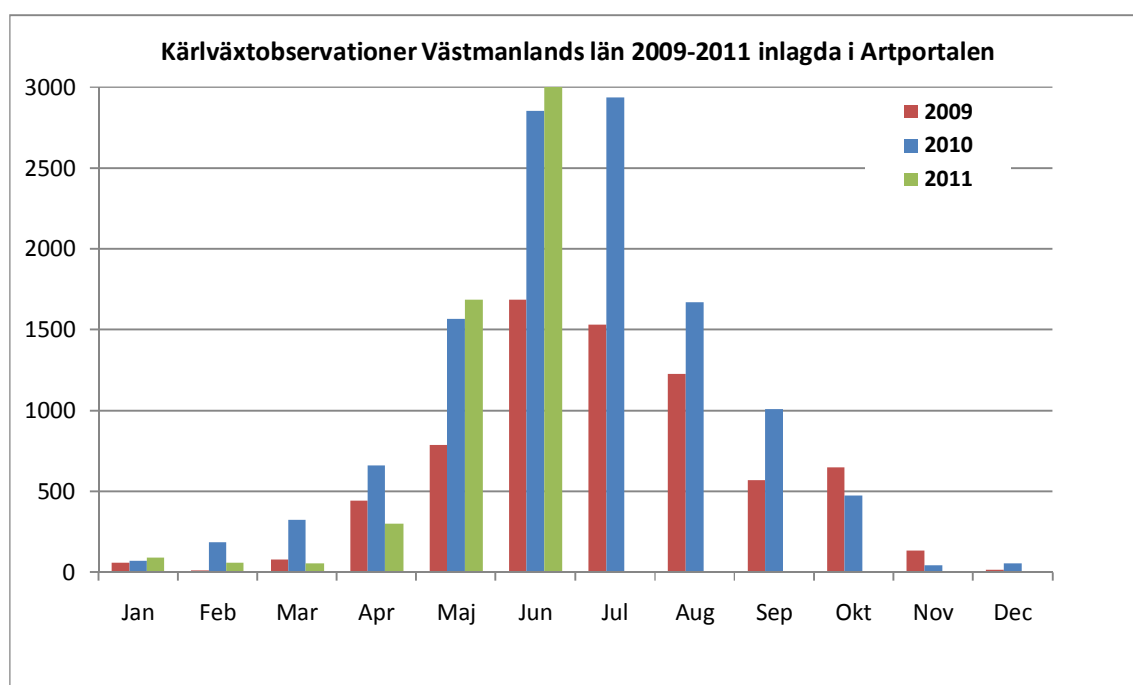

BFV länsinventering av kärlväxter – Nyhetsbrev 2/2011

Länsinventering - status

Bengt Stridh, 2011-07-03

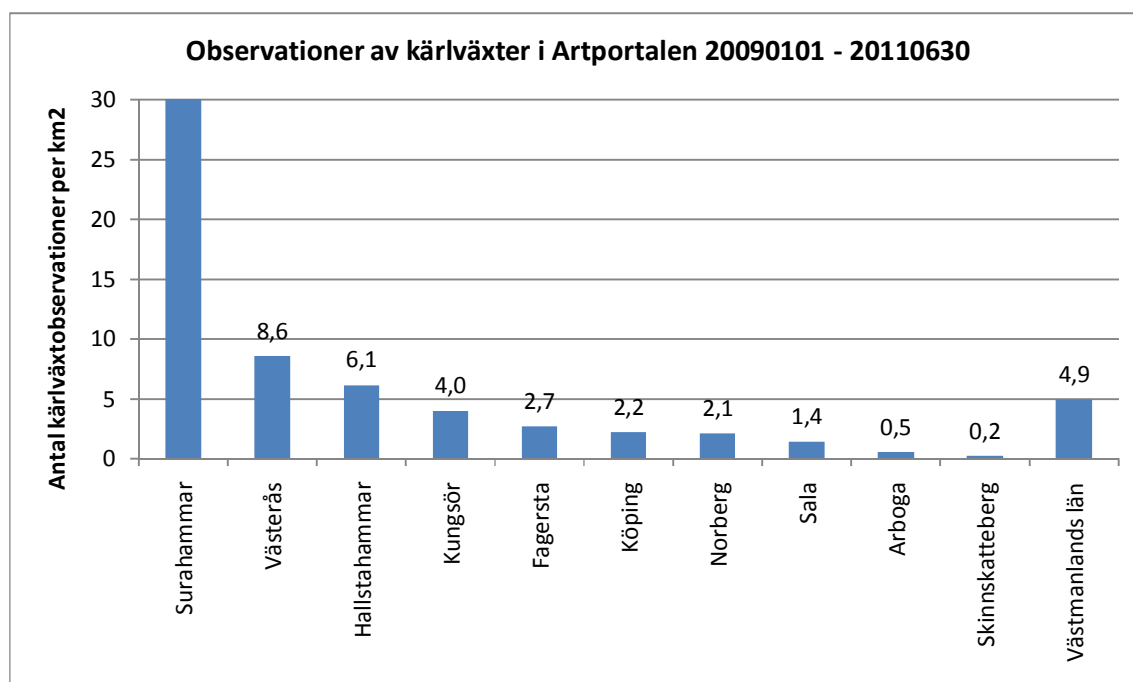
Det är glädjande att konstatera att antalet observationer av kärlväxter som redan finns inlagda i Artportalen är högre för både maj och juni i år jämfört med samma månader ifjol, se Figur 1! Det finns säkert även en del observationer som inte är inlagda ännu, så värdena för 2011 kommer nog att öka lite.

Figur 1 Antal observationer av kärlväxter i Västmanlands från och med 2009-01-01 till och med 2011-06-24, som är inlagda i Artportalen.

Tittar man på aktiviteterna i olika kommuner säger antalet observationer per kvadratkilometer något om hur väl en kommun är inventerad och där ligger Surahammar i särklassig topp, före Västerås och Hallstammar, se Figur 2 och Tabell 1.

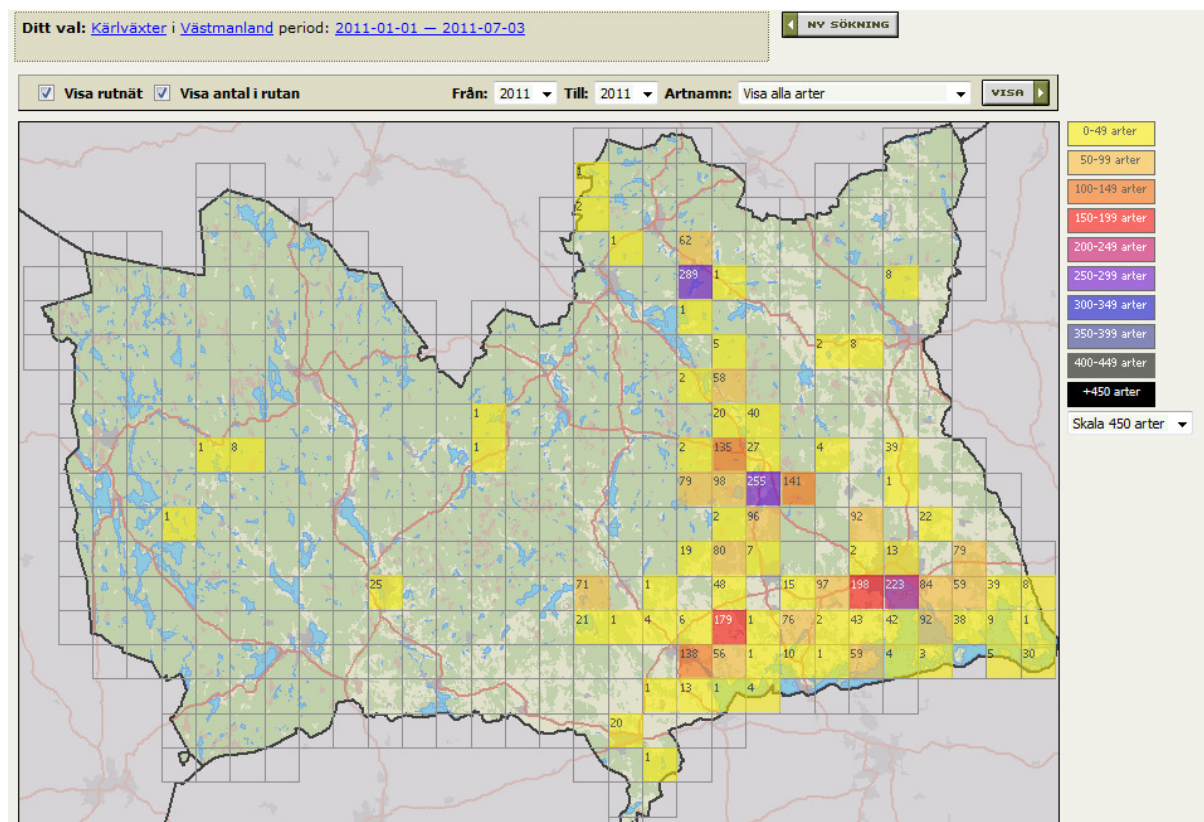
Figur 3 visar var det inventerats i år. Vissa trakter är "terra incognita"... För den som vill se sig om i länet finns alltså vita fläckar att täcka in.

Figur 2 Antal observationer per kvadratkilometer av kärlväxter i Västmanlands län från och med 2009-01-01 till och med 2011-06-24, som är inlagda i Artportalen.

Tabell 1 Antal observationer per kvadratkilometer av kärlväxter i Västmanlands län från och med 2009-01-01 till och med 2011-06-30, som är inlagda i Artportalen.

Kommun	Obsar 2009-2011	Obsar/km ²	Obsar/1000 innevånare	Yta (km ²)	Antal innevånare
Surahammar	10 393	30,1	1 045	345	9 949
Västerås	8 241	8,6	60	962	137 207
Hallstahammar	1 049	6,1	69	171	15 175
Kungsör	814	4,0	101	203	8 089
Fagersta	725	2,7	58	271	12 443
Köping	1 325	2,2	53	608	24 905
Norberg	874	2,1	153	421	5 723
Sala	1 627	1,4	76	1 175	21 535
Arboga	171	0,5	13	327	13 285
Skinnskatteberg	143	0,2	32	662	4 445
Västmanlands län	25 362	4,9	100	5 145	252 756

Figur 3 Antal arter inlagda i Artportalen per atlasruta i landskapet Västmanland hittills under 2011 (till och med 2 juli).

Underarter och varieteter

Lite av en repris, men i brist på kvalitetssäkring av de observationer som läggs in i Artportalen måste försiktighetsprincipen gälla. Det är relativt lätt att konstatera att det rapporteras alltför mycket underarter, lite slentrianmässigt kan det ibland verka som. När Artportalen frågar vilket namn man menar står vanligen en underart överst och man kan förledas att välja det första namnet, speciellt om det börjar med "vanlig".

När jag gjorde en genomgång i mitten av februari fanns 1099 taxa av kärlväxter rapporterade från Västmanlands län från och med 1 januari 2009 i Artportalen och av dessa var hela 20% underarter, varieteter, former etc. I denna skara ingår underarter etc. som inte är troliga i Västmanland (och som måste verifieras med kontrollerade belegg för att kunna godkännas) eller vanligen sådana som inte finns beskrivna i Den Nordiska Floran, Krok-Almquists flora, Sörmlands eller Upplands flora, vilket får mig att tro att man valt fel namn vid rapportering i Artportalen. Detta gör att tillförlitligheten i observationer av underarter etc. sjunker. Hur ska man som användare av Artportalen veta för vilka observationer rapportören verkligen har kontrollerat vilken underart det är?

Här är några exempel på svårigheter som kan förekomma, hämtade från de knappt 300 första taxa som gått igenom, vilket får mig att tro att det finns betydligt fler exempel om man skulle gå igenom alla taxa:

- **Lopplummer.** Många fynd är rapporterade som Vanlig lopplummer *Huperzia selago ssp. selago*. Man bör ha i åtanke att underarten *ssp. arctica* finns ända ner till Småland, men är ej angiven för Västmanland enligt Flora Nordica 1.
- **Örnbräken.** Fem observationer finns av underarten slokörnbräken *Pteridium aquilinum ssp. aquilinum*. Enligt Flora Nordica 1 är denna underart ej funnen norr om Kalmar län och sanno-

likheten är därför låg att den skulle finnas hos oss (mellanformer funna i HI, Vg, Ög och DIs enligt Flora Nordica). Måste verifieras med kontrollerat belägg

- **Stor igelknopp.** Underarten vanlig storigelknopp *Sparganium erectum ssp. microcarpum* angiven. Västmanlands flora anger även att underarten *ssp. erectum* finns i länet.
- **Ängsfryle.** Underarten vanlig ängsfryle *Luzula multiflora ssp. multiflora* angiven. Underarten *ssp. divulgata* funnen i Sörmland och Uppland, så man kan inte ta för givet att alla observationer är *ssp. multiflora*, bättre då att ange enbart ängsfryle *Luzula multiflora*, om man inte vet underarten.
- **Gråstarr.** 25 obsar av varieteten vanlig gråstarr *Carex canescens var. canescens* angivna i Artportalen. Varieteter finns ej angivna av denna art i Den Nordiska floran, ej heller i Sörmlands och Upplands flora. Jag tror att man fallit i fällan att välja det taxa som heter "vanlig".
- **Ärtstarr.** Underarten liten ärtstarr *Carex viridula var. pulchella*. Bör verifieras med kontrollerat belägg. I Sörmland nästan enbart på havsstrandängar (starkt betes- och kalkgynnad).
- **Backstarr.** Varieteten vanlig backstarr *Carex ericetorum var. ericetorum*. Denna varietet finns ej i Den nordiska floran, Krok, Sörmlands eller Uppland flora. Ytterligare ett fall av "vanlig-fällan".
- **Ängsgröe.** Underarterna smalgröe *Poa pratensis ssp. angustifolia* och vanligt ängsgröe *Poa pratensis ssp. pratensis* finns rapporterade. Underarten *ssp. irrigata* (smågröe) tämligen allmän i Sörmland och finns även i Uppland. Underarten *ssp. (var.?) subcaerulea* (silvergröe) tycks vara mindre allmän i Sörmland, finns även i Uppland.
- **Kärrgröe.** Underarten vanligt kärrgröe *Poa trivialis ssp. trivialis* angiven. Denna underart saknas i Den Nordiska Floran liksom i Sörmlands och Upplands flora samt Hylanders Nordisk kärllväxtflora. Jag tror att man även här fallit i fällan att välja det taxa som heter "vanlig".
- **Havre.** Varieteten *Avena sativa var. sativa* rapporterad. Denna varietet saknas i Den Nordiska Floran. Ej utskild i Sörmlands eller Upplands flora.
- **Hundäxing.** Underarten vanlig hundäxing *Dactylis glomerata ssp. glomerata* angiven. Det finns även underarten *ssp. lobata*, som finns sällsynt i Sörmland och mycket sällsynt i Uppland.
- **Knylhavre.** Underarten vanlig knylhavre *Arrhenatherum elatius ssp. elatius* angiven. Denna underart finns ej i Den Nordiska floran, ej heller i Sörmlands och Uppland flora. Ännu ett fall av "vanlig-fällan".
- **Vit näckros.** Underarten nordnäckros *Nymphaea alba ssp. candida* angiven. Även underarten sydnäckros *ssp. alba* tänkbar. I Upplands flora anges mellanformer mellan de två underarterna vara vanligast. I Sörmlands flora anges "Ofta finner man istället mellanformer, som inte säkert går att föra till någondera." Är man osäker är det lämpligt att rapportera vitblommiga näckrosor enbart som vit näckros *Nymphaea alba*.
- **Brännässla.** Vanlig brännässla ger det kryptiska latinska namnet *Urtica dioica ssp. dioica var. dioica*. Använd hellre brännässla *Urtica dioica*. Skogsnässla *Urtica dioica var. holosericea* kan möjligen finnas i länet.

En annan effekt av mängden underarter som rapporteras är att funktionen "Arter som saknas" (finns när man klickat på en Atlasruta under landskapskartan i "Visa fynd") tappar en del av sin finess på grund av alla underarter. Om jag rapporterat hägg *Prunus padus* och tall *Pinus sylvestris* i "min" ruta men någon annan rapporterat vanlig hägg *Prunus padus ssp. padus* och vanlig tall *Pinus sylvestris var. sylvestris* i någon av de intilliggande rutorna kommer denna underart och varietet att anges som saknade i min ruta, vilket är rätt oviktig information eftersom huvudarterna är rapporterade.

Det är förståeligt att alla underarter och varieteter som finns av olika arter kan vålla huvudbry. Principen är dock enkel. Välj i första hand huvudarten! Ange underart etc. endast om du har kontrollerat karaktärerna för underarten.

Exempel. Du finner en ängsbräsma. Det finns tre olika taxa för den i Artportalen. Dels huvudarten, dels två underarter som båda finns i Västmanland. Det normala är att du rapporterar denna i Artportalen som huvudarten ängsbräsma *Cardamine pratensis*. Om du tittat på de karaktärer som definierar de två underarterna och är säker på vilken underart du har sett kan du lägga in den som äkta ängsbräsma *Cardamine pratensis ssp. pratensis* eller kärrbräsma *Cardamine pratensis ssp. paludosa*. Om du rapporterar underarterna är det bra om du kommenterar att du kontrollerat karaktärerna för den underart du kommit fram till, det ökar användbarheten av din observation.

Ängsbräsma <i>Cardamine pratensis</i>	Huvudarten, som omfattar nedanstående underarter
Äkta ängsbräsma <i>Cardamine pratensis ssp. pratensis</i>	Underart
Kärrbräsma <i>Cardamine pratensis ssp. paludosa</i>	Underart

Rapportering i Artportalen

För vissa taxa finns endast underart som val vid rapportering i Artportalen. Det gäller exempelvis backsippa *Pulsatilla vulgaris ssp. vulgaris* och hönsarv *Cerastium fontanum ssp. vulgare* (undvik dock vanlig hönsarv *Cerastium fontanum var. vulgare*). För arter som ek och en måste man skriva in det latinska namnet *Quercus robur* respektive *Juniperus communis*. Upptäckte för några dagar sedan att stenbräken inte heller fungerar, man måste ange *Cystopteris fragilis*. En miss i Artportalens namnregister.

Artportalen 2

Det senaste jag hört vad gäller lanseringsdatumet för Artportalen 2 är september i år. Man har alltså skjutit lite på lanseringen som först var planerad till mars-april.

Litteraturtips

Danske vandplanter från 1990 är en utmärkt bok när det gäller vattenväxter. Jag har haft och använt den till och från i många år. Hittade ett tips i en av de lokala botaniska tidskrifterna att man kan ladda ner boken som pdf-fil från <http://www.flodkrebs.dk/litteratur.htm>.

Till sist, släpp greppet om soffan därhemma, ge er ut i markerna, njut av naturen, upptäck nya saker och rapportera det ni ser i Artportalen! Sanningen finns där ute...

/Bengt Stridh, Gäddeholm 73, 725 97 Västerås, 021-522 58, 070-532 30 67 (mobil)

stridh.bengt@telia.com

Ordförande i BFV, <http://www.sbf.c.se/bfv/>